

“İNCİRCİNİN DEDİĞİ” ADLI KIBRIS TÜRK MASALININ KİŞİLERARASI İLETİŞİM ÇATIŞMALARI AÇISINDAN ÇÖZÜMLENMESİ

**The Analysis of the Turkish Cypriot Fairy Tale Entitled “İncircinin Deddiği”
From the Perspective of Interpersonal Communication Conflict**

Dr. Ahmet GÜNEYLİ*
Yrd. Doç. Dr. Güner KONEDRALI**

ÖZET

Günümüze kadar yapılan birçok araştırmada masalların birer kültür taşıyıcısı olduğu vurgulanmaktadır. Bu çalışmada, Kıbrıs Türk Edebiyatından seçilmiş derleme bir masalın iletişim çatışmaları açısından çözümlenmesine yer verilmiştir. Masaldaki karakterlerin iletişim sürecindeki çatışmaları değerlendirilerek Kıbrıs Türklerinin iletişim kültürü hakkında bulgulara ulaşmak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kıbrıs Türk Masalı, Kıbrıs Türk Kültürü, Masal Çözümlemesi, İletişim Çatışmaları.

ABSTRACT

Most of the researches carried out so far emphasize that tales are a means of cultural transmission. This study places emphasize on the analysis of a collected fairy tales taken from Turkish Cypriot Literature with respect of communication conflicts. It aims at obtaining findings about the communication of Turkish Cypriots by analyzing the conflicts of the characters of the fairy tale within the communication process.

Key Words

Turkish Cypriot Fairy Tales, Turkish Cypriot Culture, Analysis of a Fairy Tale, Communication Conflicts

Giriş

Masal Nedir?

Birçok tanımı olduğunu varsayarak masalın genel özellikleriyle şöyle bir tanımlanabilir: Olağanüstü veya hayali kişilere, olaylara, serüvenlere yer veren ve ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa anlatılarak geçen; yani bir kültür taşıyıcısı durumunda olan öykü ve öykücülere masal denir (Aktaran; Nas, 2003:49).

Kıbrıs Türk Edebiyatında Masal

Kıbrıs'ın fethiyle -1571- adaya gelen Türkler beraberlerinde edebi geleneklerini de getirmişlerdir. Süreç içerisinde bu edebi gelenek gelişmiş, eklemeler ve çıkarmalarla yeni formlar kazanmıştır (Gökdemir ve Güneyli, 2006:1). Fetihten günümüze kadar sözlü gelenekle birlik-

te yazılı edebiyat da gelişmiştir. Yazılı edebiyat: 1) Osmanlı Dönemi, 2) Geçici Dönem, 3) Hareketlenme Dönemi, 4) Yeni Arayışlar Dönemi olmak üzere dört döneme ayrılmaktadır. Kıbrıs Türk Edebiyatında ilk masal derleme çalışmaları 1900'lü yıllarda (Yeni Arayışlar Dönemi) yapılmıştır. (Fedai, 1997:183-206).

Kıbrıs'a özgü masallar ile etkileşimde bulunulan bazı ülkelerin (Anadolu, Türkmenistan vs.) masalları arasında bir takım benzerlikler göze çarpmaktadır. Gökçeoğlu'na (2005) göre, 'Kimi masallarımızın ayağı Anadolu'ya basmaktadır.' Örneğin, 'Bit Kadınla Pire Kadın' adlı masal, Nuri Taner'in hazırlanmış olduğu 'Dere Tepe Düz Gitmiş' adlı kitaptaki 'Bit Hatunun Başına Gelenler' masalını anımsatmaktadır. 'Cihan Şah'

* Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi, Lefkoşa/Kıbrıs.

** Atatürk Öğretmen Akademisi Öğretim Üyesi, Lefkoşa/Kıbrıs

adlı Kıbrıs masalının ise Türkmen masallarından birine çok benzediği belirlenmiştir.

Kıbrıs Türk masallarında,

a) Kahramanlar: Yapılan iyilikler karşılıksız kalmamaktadır. İyiler masalın sonunda ödülleri almakta, kötüler ise ne olursa olsun, sonuçta cezalarını bulmaktadır. Kahramanların devingen bir yapıda karşımıza çıktığı söylenebilir. Kahramanlar, maceradan maceraya sürüklenmektedir. Kahramanın kurtulup esenliğe kavuştuğunu sandığımız anda başına başka çoraplar örülmektedir.

b) Mekan: Kıbrıs Türk masalları mekan konusunda çok fazla değişiklik göstermektedir. Günlük yaşamda olağan yerleşim birimlerinden biri olduğu gibi otunu, yaprağını, hayvanını bilmediğimiz düş ülkesi de olabilmektedir. Örneğin saraylarda, köşklere gezinirken bir de bakmışsınız yabancı ülkede dolaştığınızı. Ya da bir kümesi kendinize mesken seçmişsiniz.

c) Konu: Günlük yaşamın bir boyutu olan sevdadan tutun da bir amaç için verilen uğraşa kadar geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Olağanüstü olaylar da sıkça masallarda yer almaktadır. Örneğin, cinlerin cirit atması, dev analarının bir dudağının yeri bir dudağının da göğü süpürmesi gibi...vb.

d) Formeller (Söz kalıpları): Kıbrıs Türk masallarının en önemli özelliği formelleridir. Örneğin; 'Bir varmış, iki yokmuş, illallahtan başka kimsecikler yokmuş, memleketin birinde, vakti zamanın birinde...' diye formellerle masallara başlanmaktadır. Sona varıldığında da tıpkı başta olduğu gibi söz kalıpları kullanılmaktadır. Masalların sonlarına baktığımızda şu formelleri görmekteyiz. 'Ben de bıraktım da geldim; gökten üç elma düştü, birini meseli toplayıp söyleyen yedi, birini gelinle güveyi yedi, birini

de sizlere getirdim, onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine, kırk gün kırk gece düğün yaptılar vs.' Anlatım sırasında da epeyce formel kullanılır. Örneğin, sadece bir yerden bir yere gitmek için bile 'tabanları yağlamış, koşu koşu kaçmış, onda basmış bunda bulunmuş, yel yepelek koşmuş, git gitmemesine git gitmemesine yürümüş' gibi birçok formel kullanılabilir. (Gökçeoğlu, 2005)

Çocuğun Toplumsallaşma Eğitiminde Masalların Önemi

Eğitim tarihinde çocuğun masal okuması ve dinlemesinin önemi milattan önce 1400'den itibaren ele alınmıştır. Büyüme çağına olan çocuğun olgunluğa erişinceye kadar kendini tanımada, çalışkan, iyi yürekli, adil, yardımsever, sosyal ve kültürel çevreye uyum sağlayan bir birey olarak yetişmesinde masallar çok önemli birer araç olarak karşımıza çıkarlar (Kaya 2000: 343).

Feyzioglu (2007: 831-843), 'Masallar çocuklar için neden gereklidir?' sorusunu şu başlıklar altında açıklamaktadır:

- i. Kültürel kimlik oluşturur.
- ii. Ulusal karakterler oluşturur.
- iii. Dili geliştiren bir araçtır.
- iv. Anlamlı bir yaşam sunar.
- v. Korkuyu öğretir ve yaşama hazırlar.
- vi. Hayal gücünü besler ve yaratıcılığı geliştirir.
- vii. Karamsar değil, iyimser insan yetiştirir.
- viii. Çocuğun bağımsızlığını kazanmasına yardım eder.
- ix. Çirkinin içindeki güzelliğin bulunmasını sağlar.
- x. İnsanın iç çatışmalarını ve toplumla olan zıtlığını giderir.
- xi. Meslek bilinci kazandırır.
- xii. Diğer kültürler ile köprü kurulmasını sağlar.

Akdeniz'e göre (2007:179), masal-

ların eğitimde özel bir yeri vardır. Çocuğun kişiliğinin, zihninin, hayal gücünün gelişmesinde, tabiatı ve toplumu doğru algılamasında, anadili ve yabancı dil öğretiminde, öğrencilerin okumayı, anlamayı, yazmayı öğrenmelerinde masallar, temel eğitim malzemesidir. Bu çalışmada, masalların toplumsal bağlamda etkilerini araştırmak hedeflenmiştir. Masallar aracılığı ile kültür aktarımının gerçekleştirildiği ve çocuğun toplum hayatına hazırlandığı söylenebilir.

Masallarla kurulan etkileşimde birey, yaşadığı yani var olduğu toplumun değerleriyle (kültürüyle) beslenir. Oğuzkan (1993:92), kültürü, “bir halkı karakterize eden değerlerin tümü -inançlar, davranışlar, gelenekler, alışkanlıklar, dil, zevkler, düşünceler, teknik bilgiler, ahlak anlayışı, adalet, yaşam biçimi, bilim, yazınsal ve sanatsal yapıtlar- olarak tanımlar. Söz konusu değerlere, okur ya da dinleyici masallar aracılığı ile ulaşır ve içinde bulunduğu toplumun geliştirdiği, önemseydiği davranışları edinir (Sever, 2003:55). Bu bağlamda masallar, çocuklar için dünyaya açılan bir penceredir. Masallar, çocuğun çevresini tanımasına ve toplumsallaşma sürecine katkıda bulunur.

Aslan’a (2006) göre, masallar, örnek yaşam durumları sunarak ve içindeki kahramanların çatışmalarından hareketle bireyleri toplumsal anlamda eğitir. Çocuklar, masallar aracılığı ile farklılıkları özümser; insan ilişkilerine, duygu ve düşünce örneklerine tanıklık eder, karşılaştırma yoluyla öteki insanlara göre kendini tanıır ve kişilik özelliklerini keşfeder (Alpöge, 2003:33). Boratav’a göre (1998:14) de masallar, bir kültür birliği meydana getirmiş ülke üzerinde uzun çağlardan beridir yaşayan insanların karakterlerini yansıtmaktadır.

Bireysel ve toplumsal iletişimde,

masallar ve diğer halk anlatıları, geçmişle şu an arasında bağlar kurmakta, kültürler hatta uygarlıklar arasında iletişimi sağlamaktadır. Bireylere ve topluluklara, farklı zamanlardan günümüze ve geleceğe dair “yaşam bilgisi” sunulmaktadır (Çevirme, 2004:1). Bu noktadan hareketle, araştırmada “İncircinin Dediği” masalındaki karakterlerin iletişim sürecindeki olumlu-olumsuz yönleri ortaya konularak Kıbrıs Türk insanının geleneksel iletişim biçimi irdelenecektir.

Yöntem

Bu çalışmada, eğitimde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülen masalları, çocukların toplumsal gelişimine katkıları bağlamında değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla, Kıbrıs Türk Edebiyatından seçilmiş “İncircinin Dediği” adlı masal temel alınmıştır.

İncelenen Masal

“İncircinin Dediği” masalı, Halkbilimi Dergisi’nden (1986/3) aynen alınmıştır. Masalı yazıya aktaran kişi (Ulus Beledoğlu), anlatıcının¹ kullandığı Kıbrıs ağzını değiştirmemiştir. Çalışmada da, orijinalliği bozmamak için aynı yaklaşım benimsenmiştir.

‘İncircinin Dediği’

Gocagarının biri oğlunun yanında galırmış. Ama hayatından hiç memnurluk getirmemiş. Devamlı ıhlanır, ahladır, sümük çekermiş. Hukara gelini onu memnun etmek için elinden geleni yaparmış. Gene bir gün odada oturlarken kapının önünden satıcılar geçermiş. Gelini, gocagarıyı sevindirmek için:

- Anne, sağa bundan alayım?

- I, ıhh. İstemem.

- Bundan?

- A, aaa. İstemem, dermiş da başga bişey dememiş. Derkan, bu defa da kapının önünden bir incirci geçermiş. Gelini heman atılmış:

- Dur, sağa incir alayım. Sen incirci

seven, deyerek incirciyi çağırır. Incirci gelince, gelin:

- Bize bi ogga incir dart da içerden para alıp geleyim, demiş. Gelin içeri girince, incirci gocagının sümük çektiğini görmüş. Yanına giderek:

- Neyin var ya gocagarı? diye sormuş. Gocagarı cevap vermeyip fena fena bakmış incircinin yüzüne. Bunun üzerine incirci da:

- Bilin be gocagarı, ben senin ne istediğini bilirim. Senin canın goca ister be, goca, demiş.

Bunu duyan gocagarı:

- İsterim ya, demiş.

Bu arada gelin içerden parayı getirmiş. Parayı alan incirci oradan uzaklaşmış. Gelin bakmış bu sefer da gaynanası derin derin iç çeker. Gelini:

- Eee, nedir be ana derdin? Söyle da gurtul sen da biz da, demiş. Bunun üstüne gocagarı:

- Incircinin dediği, incircinin dediği deyi başlamış söylenmeye.

Gece olup da gadının gocası eve gelince, bütün olup biteni gocasına anlatmış. Adam:

- Bir da ben sorayım bakayım. Belkim bana söyler ne istediğini, demiş. Gocagarının yanına gidip:

- Neyin var be ana? Bir şey istersen çekinme da söyle, demiş. Bunun üzerine anası:

- Incircinin dediği, incircinin dediği, deyi dutturmuş gene. Yalnız bunu söyler, başka da bir şey söylemezmiş. Oğlu da sinirlenmiş, onu oracıkta bırakıp geçmiş.

Ertesi gün sabah olunca adam evinden çıkıp incirciyi aramaya başlamış. Akşama doğru bulmuş.

- Yahu demiş, sen bizim gocagarıya ne dedin da incircinin dediği incircinin dediği der başka da bir şey söylemez. Incirci da:

- Vallahi senin gocagarı ıhlanır, sü-

mük çekerdi. Ben da merak ettim neyin var be gocagarı deyi sordum. Fena fena bağdığını görünca, vallahi sen goca isden dedim gendine, demiş. Adam:

- Demek öyle haa!... deyip doğru eve gitmiş. Anasına:

- Be ana sana goca alayım isten? demiş. Gocagarının keyfi yerine gelmiş. Sevincinan:

- İsterim ya, isterim ya demiş. Oğlu da:

- Tamam böyle sabahı damda et, yarın da seni evlendirelim, demiş. Gocagarı:

- Tamam, deyip dama çıkmış. O gece da gırağıdan ortalık geçilmezmiş. Gocagarı:

- Böyle tuftur (soğuk) gece, yarın gucak gucağa; böyle tuftur gece, yarın gucak gucağa, deye deye donup nalları dikmiş.

Ben da bıraktım da geldim...

İçerik analizi yaklaşımı ile masaldaki karakterlerin iletişim çatışmalarını ortaya koymak ve Kıbrıs Türk insanının iletişim biçimi hakkında bulgulara ulaşmak hedeflenmiştir. İletişim çatışmalarını tanımlama konusunda Dökmen'in (2006), "İletişim Çatışmaları ve Empati" adlı kitabından yararlanılmıştır. Dökmen, (2006:45) iletişim sürecinde dört tür çatışmanın tanımını yapmıştır:

ii- kişi-içi

iii- kişiler arası

iv- örgüt-içi

v- kitle

Bu çalışmada ele alınan masaldaki karakterlerin **kişiler arası çatışmaları** değerlendirilecektir. Dökmen (2006:45), kişiler arası çatışmaları 2 temel başlıkta gruplandırmıştır:

1. Graf Analize Göre İletişim Çatışmaları

2. Transaksiyonel Analize Göre İletişim Çatışmaları

Graf Analizi yaklaşımı, matematik profesörü Frank Harary tarafından 1960'lı yıllarda ortaya atılmıştır. Graf Analiz kapsamındaki çatışma sınıflamasında 8 temel başlık üzerinde durulmuştur (Dökmen: 2006:45-58).

i- Aktif Çatışma: Karşı karşıya gelen kişilerin, birbirlerinden hoşlanmalarını, birbirlerine kızmaları durumunda, aktif çatışma ortaya çıkar.

ii- Pasif Çatışma: Kişilerin herhangi bir sebepten ötürü, örneğin çekindikleri ya da küs oldukları için birbirleriyle iletişim kurmamalarıdır.

iii- Varoluş Çatışması: Bir insan karşısındakinin sözlerini yanlış anlarsa ya da onun sözleriyle ilgisi olmayan bir mesaj verirse, bu duruma varoluş çatışması adı verilir.

iv- Tümünden Reddetme Çatışması: Eğer bir kişi, kendisine yöneltilen mesajı tümüyle reddeder, tamamen aksi görüşü savunursa, tümünden reddetme çatışması sergilemiş olur.

v- Önyargılı Çatışma: Önyargılı çatışmada kişiler, belli bir konuda tartışmaya başlamadan önce, o konuda bir önyargı edinmişlerdir; tartışma sırasında ısrarla bu önyargılarını savunurlar; tartışma, onların başlangıçta vermiş oldukları kararı herhangi bir şekilde etkilemez.

vi- Yoğunluk Çatışması: İki kişinin görüşleri arasında kısmen uyuma olması halinde yoğunluk çatışması söz konusu demektir.

vii- Kısmi Algılama Çatışması: Eğer bir kişi, karşısındaki kaynaktan kendisine gönderilen mesajlardan ancak bir kısmını algılar, diğerlerini algılamazsa, bu durumda bir 'kısmi algılama' ortaya çıkmış demektir.

viii- Alıkoyma Çatışması: Bir kişi karşısındaki kaynaktan kendisine gelen mesajı tam olarak anlar, fakat üçün-

cü bir kişiye doğru olarak iletmez. Kişi kendisine iletilen mesajı isteyerek ya da istemeyerek değişikliğe uğratır.

Transaksiyonel Analize göre, bir insanın kişiliği üç bölümden oluşur:

i- Ana-baba Benlik Durumu: Kişiliğimizin, insanlara nasıl davranmalarını gerektiği konusunda, öğütler, emirler, veren kısmıdır. 'Koruyucu Ana-baba' ve 'Eleştirel Ana-baba' olmak üzere ikiye ayrılır. Koruyucu ana-baba, karşıdaki kişi kaç yaşında olursa olsun, onun çıkarlarını korumaya yönelir. Eleştirel ana-baba, toplumsal kuralları korumaya, bunlara uymayanları eleştirmeye ve gerektiğinde cezalandırmaya yönelir.

ii- Çocuk Benlik Durumu: Çocuk benlik durumu iki bölümden oluşur. Bunlar, 'Doğal Çocuk' ve 'Uyarlanmış Çocuk' tur. Doğal çocuk, kişinin fiziksel ihtiyaçlarını gözetir, içinden geldiği gibi davranır, kişiliğin eğitilmemiş yanındır. Uyarlanmış Çocuk ise, Doğal Çocuğun az ya da çok eğitilmesiyle ortaya çıkar. Uyarlanmış Çocuk, Uslu Çocuk ve Yaramaz (Asi) Çocuk olarak ikiye ayrılır. Uslu Çocuk, kendisini eğiten otoritenin istediği şekilde davranır, kurallara uyar. Asi çocuk ise otoriteye baş kaldırır.

iii- Yetişkin Benlik Durumu: Kişiliğin akılcı yanındır. Algılama, bellekte tutma, veri-işleme ve benzeri bilişsel etkinlikler yetişkin benlik durumunun fonksiyonlarıdır.

Bulgular

"İncircinin Dediği" adlı masaldaki kişilerin iletişim sürecindeki çatışmalar,

i- Graf Analiz ve

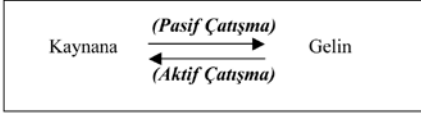
ii- Transaksiyonel Analiz'e göre çözümlenmiştir.

Masalın Graf Analiz'e Göre İncelenmesi

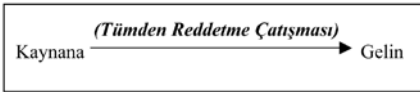
Masalda dört kahraman vardır. Bu kahramanlar; Gelin (Kız), Kaynana (Go-

çagarı), Oğul (Adam) ve İncir Satıcısıdır (İncirci).

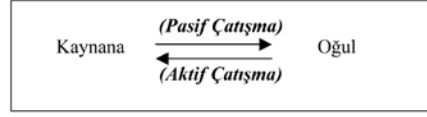
Gelin ile Kaynana arasında hem aktif hem de pasif çatışmadan söz edilebilir. Gelin, Kaynanadan derdini kendisi ile paylaşmasını ister. Fakat Kaynana, derdini söyleme yerine ağlayıp sızlamaktadır. Bu duruma Gelin, hem üzülmekte hem de içten içe kızmaktadır (Aktif Çatışma). Kaynana ise, Gelininden –belki utanarak, belki de kendini anlamayacağını sanarak- gerçeği saklamakta, gelen ısrarlı sorular karşısında ağlayıp sızlar-ken onunla iletişim kurmaktan kaçınmaktadır (Pasif Çatışma).

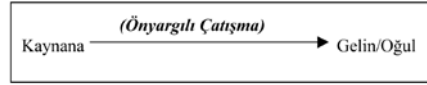
Yukarıdaki açıklamadaki çatışmaların nedeni kişilerin tutumları ile ilişkilendirilebilir. Ancak, masalda tutumlardan kaynaklanan çatışmalar dışında Kaynana, kendisine sunulan tüm mesajları da reddetmektedir. Kendi düşüncesini dile getirmemekte ve bir direniş göstermektedir. Kendisine sunulan hediyeleri kabul etmeyip ısrarla İncircinin dediğini istemektedir. Bu noktada Kaynana, Gelinine karşı ‘Tümden Reddetme’ çatışması içindedir. Bu durumda, mesajdan kaynaklanan bir çatışmadan söz edilebilir. Belki de Kaynana istenen mesajı ilk anda verse bu çatışmaların hiçbirini olmayacaktır.

Aynı şekilde, Kaynana (Ana) ile Adam (Oğul) arasında bir Aktif-Pasif Çatışmadan söz edilebilir. Kaynana, Gelinine karşı takındığı tutumu, aynen Oğluna karşı da takınmaktadır.

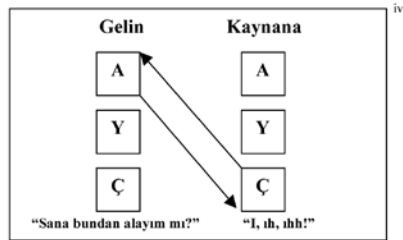
Kaynananın hem Oğluna hem de Gelinine karşı takındığı tavır, ‘Önyargılı Çatışma’ içinde olduğunu gösterir. Yapılan tüm tartışmalar, ikna edici tüm konuşmalar bir işe yaramamıştır. Kaynana düşüncesini söyleme konusunda fikrini değiştirmemiştir.

Masalın Transaksiyonel Analiz'e Göre İncelenmesi

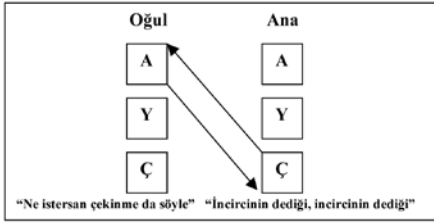
Masaldaki kahramanların benlik durumlarına ilişkin durumlar beş bölüm halinde incelenmiş ve aşağıda verilmiştir:

Masalın ilk bölümünde Gelin, Kaynanasına karşı ‘Koruyucu Anababa’ benlik durumu ile yaklaşırken; Kaynana, ‘Asi Çocuk’ benlik durumunu sergilemiştir. Gelin Kaynanaya ne ihtiyacı olduğunu, onu nasıl sevindirebileceğini sorar. ‘Anababa’ benlik durumundan ‘Çocuk’ benlik durumuna bir mesaj iletilmiştir. Kaynana, ‘Asi Çocuk’ rolü ile cevap vermekte, sızlanıp huysuzluk etmektedir. Bu da ‘Çocuk’ benlik durumundan ‘Anababa’ benlik durumuna bir mesajdır.²

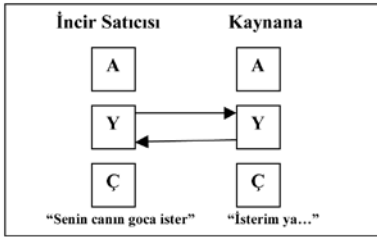

Masalın ikinci bölümünde, İncir Satıcısı ile Kaynana arasında geçen konuşmalar Yetişkin Benlik Durumundan,

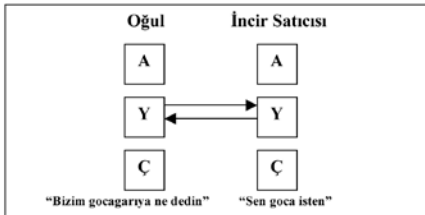
Yetişkin Benlik Durumuna iletilen mesajlardır.

Masalın üçüncü bölümünde Kaynana ile Oğlu arasında tıpkı Gelini ile olduğu gibi 'Anababa' benlik durumundan 'Çocuk' benlik durumuna doğru bir çatışma vardır. Oğlu, annesine ne istediğini sorarak, hiç çekinmeden kendisine anlatabileceğini belirtmektedir. Oğul burada 'Koruyucu Anababa' rolündedir. Ancak annesi ne istediğini söylemek yerine huysuzluk edip ne istediğini tam söylememektedir. Anne burada, 'Asi Çocuk' rolündedir.

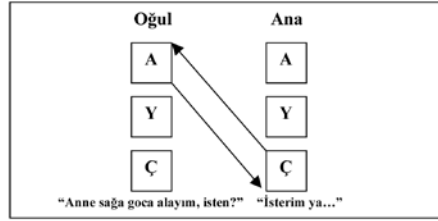

Masalın dördüncü bölümünde ise, İncirci ile Adam (Oğul) arasında Yetişkin rolünden Yetişkin rolüne bir iletişim vardır.

Masalın son bölümünde ise, İncir Satıcısından, Annesinin bir eş aradığını öğrenen Oğul ile Annesi arasında

'Eleştirici Anababa', 'Uslu Çocuk' benlik durumlarını yansıtan iletişimler görülmektedir. Oğul, Annesine 'Anne sağa goca alayım, isten?' cümlesi ile Eleştirici Anababa benliğini, Ana ise, 'İsterim ya...' cevabı ile Uslu Çocuk benliğini sergilemiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, "İncircinin Dediği" masalını kişiler arası iletişim çatışmaları bağlamında çözümleyerek Kıbrıs Türk kültürüne ilişkin unsurları ortaya koymak hedeflenmiştir. Bulgulara ilişkin sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

a. Kişilerin tutumlarından kaynaklanan çatışmaların çokça yaşandığı; ancak bu çatışmaların birçoğunun gerçekte mesajların tam olarak anlaşılmasından doğduğu belirtilebilir.

b. Akrabalık ilişkilerinde çoğunlukla Anababa-Çocuk benlik durumlarının egemen olduğu söylenebilir. Bu durumda aile bireyleri arasında nesnel bir iletişimin olmadığı belirtilmelidir.

c. Aile dışındaki ya da yabancı kişilerle olan iletişimde bireylerin yetişkin benlik rolünü sergilediği görülmüştür.

d. Masaldaki kahramanların, Anababa ve Çocuk benlik rollerine oranla yetişkin benlik durumunu daha az sergiledikleri gözlenmiştir. Toplumun geneli düşünüldüğünde benzer sonucun ortaya çıkacağı söylenebilir.

e. Gelin-Kaynana ile Oğul-Anne iletişimi düşünüldüğünde, büyükler kadar küçüklerin de aile yönetiminde söz sahibi olduğu söylenebilir.

f. Kaynananın gerçek isteğini oğluna ve gelinine açık yüreklilikle söylememesi, toplumdaki bazı konuların konuşulmadığını yani tabu olduğunu göstermektedir. Masalda da iletişim çatışmasının temel nedeni kaynananın evlenmek istemesini çocuklarına söyleyememesidir.

g. Oğul, annesini çok kötü şekilde cezalandırmıştır. İsteğine ulaşma konusunda kararlı olan annenin damda yatmasını sağlayarak ölümüne sebep olmuştur. Burada 'Tümden Reddetme' çatışmasının olduğu söylenebilir. Oğul, Annesinin evlenmesinden çok ölmesini istemiştir. Söz konusu durum bize çocukların anne ve babalarının yalnız kalması halinde başka biri ile evlenmesini kesinlikle onaylamadığını göstermektedir.

İncelenen masaldan hareketle Kıbrıs Türk toplumunda kişiler arası iletişimde çatışmaların sıklıkla yaşandığı söylenebilir. Gerek insanların birbirlerine karşı tutumlarından, gerekse iletilen mesajların tam ve yeterli olmayışından kaynaklandığını söyleyebileceğimiz bu çatışmalar, birçok bireysel ve toplumsal soruna neden olmaktadır. Örneğin mecliste milletvekillerinin zaman zaman çıkardıkları olayların temelinde bile iletişim çatışmaları vardır. Yaşam süreci içinde gerek insanlarla, gerek hayvanlarla ve gerekse doğa ile kurulamayan veya kurulmak istenmeyen empati, bireyleri ve toplumları olumsuz anlamda etkilemektedir.

İletişim çatışmalarına engel olabilmek için eğitim sürecine önem verilmelidir. Verilecek eğitimle, özelde öğretmenlerin, genelde ise tüm bireylerin ana-baba, yetişkin ve çocuk benlik durumlarını dengeli ve yerinde kullanmaları sağlanabilir. Böylece, özlenen toplum yapısı ve kişiler arası iletişim yakalanabilir.

NOTLAR

1 Bu masalın asıl aktarıcısı 1911 Luricina (şimdiki Akıncılar) doğumlu Fatma Arıftır.

2 A, Anababa benlik durumu; Y, Yetişkin benlik durumu; Ç, Çocuk benlik durumunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

Akdeniz, S. (2007). Bir Masal Metinleri İnceleme Modeli Önerisi ve Uygulaması. **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitapçığı**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayın No:203, s. 179-187, Ankara Üniversitesi Basımevi.

Alpöge, G. (2003). Çocuk Edebiyatının Çocuk Gelişimine Katkısı. **Çocuk Çocuk**, sayı:24, s. 32-33.

Aslan, C. (2006). "Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi". Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Beledoğlu, U. (1986). Bir Masal. **Halkbilimi Dergisi**. Halk Sanatları Derneği Yayınları, 86/3, Lefkoşa.

Boratav, P. N. (1998). **Zaman Zaman İçinde**. İstanbul: Adam Yayınları.

Çevirme, H. (2004). Masal ve Efsanelerde Halk Eğitimi. **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:5, Sayı:7, Bahar dönemi.

Dökmen, Ü. (2006). **İletişim Çatışmaları ve Empati**. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Fedai, H. (1997) "Kıbrıs Türk Edebiyatı". **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Ansiklopedisi**. Cilt: 9, Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara. s.183-206.

Fezyioğlu, Y. (2007). Masallar Çocuklar İçin Neden Gerekli? **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitapçığı**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayın No:203, s. 189-200, Ankara Üniversitesi Basımevi.

Gökçeoğlu, M. (2005). **Toplu Masallar I-II**, Lefkoşa: Özyay Matbaası.

Gökdemir, G. ve A. Güneyli (2006). "Çocuk, Masal ve Ayşen Dağlı", **X. HASDER Masal Sempozyumu**, Lefkoşa-Kıbrıs, 25 Mayıs.

Kaya, T. (2000). "Kıbrıs Türk Çocuk Edebiyatında Ayşen Dağlı'nın Masalları", **III. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi**. (Yayın Hazırlayan: İsmail Bozkurt), 13-17 Kasım 2000. Cilt 2. s.339-351, DAÜ Basımevi, Gazimağusa.

Nas, R. (2003). **Türkçe Öğretimi**, Bursa: Ezgi Kitabevi.

Oğuzkan, A. F. (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Emel Matbaacılık.

Sever, S. (2003). **Çocuk ve Edebiyat**. Ankara: Kök Yayıncılık.